

Kort om prostatacancer

Prostatakörteln

Prostatakörteln sitter strax under urinblåsan och omsluter urinrörets övre del, som en kraftig ring. En normal prostatakörtel är ungefär lika stor som en kastanj. Prostatas tillväxt och funktion stimuleras av det manliga könshormonet testosteron.

Symptom

Prostatacancer innebär att det bildas en elakartad tumör i prostata, oftast i den yttre delen av körteln. Det kan därför dröja ganska länge innan cancertumören trycker så mycket på urinröret att det ger problem med vattenkastningen. Prostatacancer i tidigt skede brukar därför inte ge några symtom.

I senare stadier kan prostatacancer ge samma symtom som den godartade prostataförstoringen, det vill säga svag urinstråle, svårt att "komma igång" och tätare urinträngningar. Om symtomen beror på cancer brukar de utvecklas snabbare, ofta under ett år eller två. Det kan också komma blod i urinen; detta är ett symtom vars orsak alltid ska utredas.

Ibland ger prostatacancer symtom först när den spridit sig utanför prostatakörteln. Vanligaste symtom är då smärtor i ryggen eller höfterna på grund av spridning till skelettet. Viktminskning, trötthet, blodbrist och någon gång bensvullnad kan vara första tecken på prostatacancer. Sådana symtom kan förstås också ha många andra orsaker.

Undersökningsmetoder

Det vanligaste är att misstanke om sjukdomen uppstår när läkaren med ett finger känner på prostatakörteln via ändtarmen. Den näst vanligaste orsaken till att en man får diagnosen prostatacancer är utredning av ett förhöjt PSA-värde (PSA = prostataspecifikt antigen).

Om PSA-halten i blodet är normal och prostatan känns normal vid undersökning kan prostatacancer med hög sannolikhet uteslutas. Om PSA-värdet är förhöjt behöver det inte betyda att man har prostatacancer, men om halten är över ett visst gränsvärde görs ytterligare undersökningar. I första hand känner läkaren på prostatakörtelns yta. I andra hand görs en ultraljudsundersökning.

För att säkert avgöra om det finns cancer i prostatakörteln tar man vävnadsprov (biopsi) för mikroskopisk analys. Man kan då se om det är cancer och i viss mån hur elakartade cancercellerna i så fall är.

Ibland görs också en så kallad lymfkörtelutrymning. Det innebär att man opererar bort lymfkörtlar i närheten av prostatakörteln och undersöker dessa i mikroskop för att konstatera om prostatacancern spridit sig dit.

Skelettscintigrafi är en undersökning med vars hjälp man kan se om prostatacancern har spridit sig till skelettet. Metastaser kan även upptäckas vid en vanlig röntgenundersökning av skelettet eller med magnetkamera.

Olika former av behandling

Det finns flera behandlingsmetoder mot prostatacancer. Vilken behandling som blir aktuell beror på flera faktorer, bland annat på vilket stadium som tumören befinner sig i, på hur högt PSA-värdet är och på hur elakartade cancercellerna ser ut i mikroskop. Ur behandlingssynpunkt kan man dela in sjukdomen i tre huvudgrupper:

- Tidig prostatacancer då bot är möjlig, men inte alltid nödvändig.
- Övriga stadier då man ger hormonbehandling.
- När hormonbehandlingen sviktar.

Cancerfonden *Riksföreningen mot cancer*, 101 55 Stockholm

Besöksadress: David Bagares gata 5

Telefon 08-677 10 00, Telefax 08-677 10 01

Plusgiro 90 1986-0, Bankgiro 901-9514

Cancerfonden.se

Vid **tidig prostatacancer** har läkaren bedömt att sjukdomen inte har spridit sig till andra organ. Då finns det goda möjligheter att bli helt botad. Möjlighet till behandling är då t.ex. att tills vidare avstå från behandling, alternativt att operera eller strålbehandla.

Prostatacancer kan också bromsas med hjälp av **hormonbehandling**. Prostatacancer är i de allra flesta fall beroende av det manliga könshormonet testosteron. Cancercellerna behöver testosteron för att växa. Därför kan prostatacancer i alla stadier behandlas genom att kroppen hindras från att producera testosteron. Hormonbehandlingen kan alltså, ofta under lång tid, hålla canceren i schack även om den spridit sig.

Hormonbehandlingen kan ske på flera olika sätt. Ett sätt är att operera bort testiklarna (kastring). Numera använder man allt oftare en annan form av hormonell behandling som kan kallas ”medicinsk kastring”. Metoden innebär att testosteronproduktionen hämmas med läkemedel som påverkar hormoncentra i hjärnan. Ett annat sätt att hämma testosteronproduktionen är att tillföra det kvinnliga könshormonet östrogen. Ytterligare ett alternativ är att blockera de manliga könshormonernas stimulerande effekt på cancercellerna med tabletter (antiandrogener). Ibland kombineras olika former av hormonell behandling.

Med tiden är det vanligt att sjukdomen inte längre bromsas tillräckligt av den hormonella behandlingen. I sådana fall kan den hormonella behandlingen kombineras med olika typer av cellhämmande läkemedel (cytostatika) eller strålbehandling.

Chansen att bli botad

Eftersom det finns många olika former av prostatacancer går det inte att ge ett allmänt svar på de frågorna. Prognosen beror bland annat på vid vilken ålder man insjuknar, vilket stadium tumören befinner sig i och på hur elakartade cancercellerna är.

Prostatacancer är i de flesta fall en mindre aggressiv cancerform som kan hållas i schack, men det finns också mer elakartade och snabbt växande former som tidigt sprider sig och som är svårare att behandla.

Jämfört med andra cancerformer brukar prognosen vid prostatacancer vara ganska god. Eftersom prostatacancer ofta växer långsamt och de flesta insjuknar först i högre ålder är det vanligt att sjukdomen inte förkortar livet, även om behandling i botande syfte inte är aktuell.

Få svar på dina frågor

Kontaktuppgifter till lokala föreningar för män med prostatacancer och deras anhöriga finns på Prostatacancerförbundets webbplats: www.prostatacancerforbundet.se

Som patient eller anhörig kan du också kontakta Cancerfondens informations- och stödlinje. Ring 020-59 59 59 eller skriv till infostodlinjen@cancerfonden.se och få svar på dina frågor om cancer.